

Bewonerskracht is de basis

Bewonersverhalen uit Utrecht, Deventer & Rotterdam |
Wijkaanpak | Samen sterk | Lokale fondsen | Community building |
Zorg voor elkaar | Right to challenge | Bomen in de buurt |
Maatschappelijke gebiedsontwikkeling

INHOUD

“We zijn ervoor gemaakt”	3
Samen sterk binnen LSA	4
Uit de praktijk / Project O uit Utrecht	6
Wijkaanpak	8
Community building & zorg voor elkaar	10
Uit de praktijk / Wijk voor Elkaar uit Deventer	12
Lokale fondsen nu ook deel van LSA	16
Ondernemende bewonersinitiatieven	18
Uit de praktijk / Wijkpaleis uit Rotterdam	19
Right to challenge en zeggenschap	20
Energietransitie en Plan Boom	22
Maatschappelijke gebiedsontwikkeling	24
Bestuur en team LSA	26
Contact	28

“We zijn ervoor gemaakt”

Toen de pandemie uitbrak, stuurden onze collega's uit Engeland een pamflet rond. Op de vraag waarom zoveel gemeenschappen en hun organisaties zo snel gemobiliseerd waren om hulp en steun te organiseren, reageerden ze met de frase: We Were Built for This.

Taartenestafette

Bewonersgroepen zijn ervoor gemaakt om er voor elkaar te zijn, daar waar de zorg vanuit de overheid ophoudt. Nu zien anderen dat ook. De coronacrisis kwam veel minder hard aan in gemeenschappen waar bewonersgroepen actief zijn. Tijdens de lockdown kwam de Ru Paré Community in Amsterdam Nieuw-West meteen in actie en bood studieplekken voor scholieren die thuis niet de rust konden vinden. Lokaal-O organiseerde een taartenestafette in Baarn. De sociaal-maatschappelijke koffiefar Het Vogelnest in Dordrecht serveerde coffee-to-go via de zijdeur, zodat ze contact konden houden met hun gasten.

Buurthuizen zetten hun deuren open of organiseerden online spelletjesmiddagen, wandelgroepen en boodschappendiensten. In het hele land was de kracht van bewonersgroepen zichtbaar. Zij stonden op waar de overheid geen zorg of steun en al helemaal geen warmte of bureaucontact kon bieden. Zij zorgden ervoor dat de anderhalve meter ons niet uit elkaar dreef, maar juist verbond. Mensen stapten sinds de uitbraak van het virus massaal het gemeenschapsleven in. Daardoor gebeurde er onvoorstelbaar veel binnen buurten en gemeenschappen.

Sociale kracht

De bewonersgroepen konden meteen hulp inschakelen, omdat ze al een netwerk – en soms ook een gebouw – in de buurt hadden. Ook voordat de pandemie uitbrak bestond dat netwerk al, dankzij alle liefde, aandacht en niet te vergeten tijd die ze in het aanknopen van relaties in hun buurt hebben gestopt. Maar uiteindelijk bleken de meeste sociale structuren in buurten en wijken veerkrachtig.

Dat wil niet zeggen dat de bewonersgroepen die deze veerkracht aan de dag legden geen financiële zorgen hadden, of dat ze soms de geestelijke en lichamelijke uitputting nabij waren, of zelfs omvielen. Aan ieders uithoudingsvermogen komt een keer een eind.

Als de coronacrisis ons iets heeft geleerd, is het wel dat een krachtige samenleving alleen toekomst heeft, als je blijvend investeert in actieve bewoners.

Neem bewonersgroepen niet voor lief

Daarom is het zo belangrijk dat de overheid het werk, de middelen en de kracht van bewonersgroepen niet voor lief neemt. Er is geïnvesteerd, het kabinet heeft €17 miljoen voor 2020 beschikbaar gesteld om gemeenten te compenseren voor de extra uitgaven voor de dorps- en buurthuizen. Maar als de coronacrisis ons iets heeft geleerd, is het wel dat een krachtige samenleving alleen toekomst heeft, als je blijvend investeert in actieve bewoners. Dit jaarverslag staat vol met aanpakken, activiteiten, methodieken voor en kennis over hoe je kunt investeren in meer samenlevingskracht.

Samen sterk binnen LSA

We kregen er in 2020 meer dan dertig nieuwe leden bij, en mochten ook veel nieuwe steun van Vrienden van LSA verwelkomen. De nieuwe leden zijn een mix van bewonersorganisaties, wijkcommissies, buurthuizen, broedplaatsen, lokale fondsen, sociaal ondernemers en dorpsraden.

Veel ondernemende bewonersinitiatieven wisten LSA te vinden met hun vragen. De onderwerpen lopen uiteen: van vragen over zelfbeheer van een ontmoetingsplek en juridische kwesties tot financiële duurzaamheid. We matchten vragenstellers in zulke gevallen vaak met experts. Het mooie aan deze vraagbaak-functie: het wordt óók duidelijk als een bepaalde vraag bij veel initiatieven speelt. Daarom riepen we online spreekuren in het leven over BTW-vraagstukken, juridische kwesties en de voor- en nadelen van een (sociale) coöperatie als rechtsvorm.

Financiële nood door lockdown

Waar de online spreekuren draaiden om specifieke vraagstukken en zo dus in klein verband konden plaatsvinden (max. 20 initiatiefnemers) organiseerden we ook grote online bijeenkomsten om vragen van bewonersgroepen te beantwoorden. Door coronamaatregelen en lockdown zaten veel initiatiefnemers met financiële zorgen in hun maag. We zetten daarom een bijeenkomst op om antwoord te geven op vragen over regelingen, financiële gevolgen, mogelijke oplossingen voor geldgebrek en alternatieve manieren om elkaar te steunen en ontmoeten.

Coronaproof ontmoetingsplekken

Later in het voorjaar van 2020 mochten de ontmoetingsplekken de deuren weer openen en stroomden opnieuw vragen binnen: hoe kunnen we dat coronaproof doen? Met KNHM zetten we daarom direct een digitale bewonersavond op poten, waar bijna tweehonderd actieve bewoners vragen konden stellen aan experts op het gebied van horeca, inrichting van gebouwen en de gezondheidsaspecten van activiteiten op ontmoetingsplekken.

Online krachten bundelen

Omdat we een vereniging van én voor leden zijn, organiseren we bijeenkomsten ook het liefst mét bewonersinitiatieven. Zij hebben de praktijkkennis op zak die we graag in het netwerk van actieve bewoners delen en doorgeven. Met het ingaan van de lockdowns en alle plotselinge veranderingen en

Foto: Birgit Oelkers

zorgen die daar bij kwamen kijken, brachten we actieve bewoners en anderen in grote getalen online samen. Natuurlijk met zoom meetings voor een hart onder de riem zodat bewonersinitiatieven elkaar verder konden helpen.

Voorbeeldprotocol buurthuizen

Praktische steun was zeer welkom toen bleek dat ontmoetingsplekken deuren mondjesmaat mochten openen. We maakten daarom een voorbeeldprotocol speciaal voor buurthuizen en wijkcentra. Zo konden zij zich voorbereiden op het coronaproof openen. Dat we veel voorbeelden, plattegronden en foto's binnen kregen van leden die al waren begonnen met voorbereidingen, maakte dat voorbeeldprotocol nog sterker. In samenwerking met LVKK konden we het in het brede netwerk van actieve bewoners verspreiden zodat initiatieven uit het hele land er gauw mee aan de slag konden.

#SAMENSTERK BINNEN LSA

Wij vroegen onze leden wat Samen Sterk voor hen betekent. Dit zeggen LSA-leden:

- aangestoken worden door enthousiasme van anderen
- samen slimmer
- van elkaar leren en kennis delen
- samen regionaal en landelijk laten zien dat inwoners op lokaal niveau een sterk verhaal hebben!
- best practices om te delen met lokale politieke partijen
- een gezamenlijke lobby is belangrijk
- publiciteit zoeken
- inspiratie
- verbinden van vergelijkbare initiatieven.

Na stevige lobby erkenning voor buurt- en dorpshuizen

Het afgelopen jaar zagen we dat er een gat viel in de belangenbehartiging voor de meer dan 5000 buurt- en dorpshuizen die ons land kent. Deze belangrijke en grote sector werd niet vertegenwoordigd als het ging om protocollen om open te kunnen blijven tijdens de lockdown. Na onderhandelingen van LSA en de LVKK ging het kabinet overstag.

Tijdens de vele zoombijeenkomsten die we organiseerden tijdens de lockdown, merkten we dat de buurt- en dorpshuizen door de coronacrisis worstelden met enorme financiële zorgen, waar het Rijk geen oog voor had. Er was voor hen geen financiële ondersteuning waar ze aanspraak op konden maken.

Daarop sloeg LSA de handen ineen met de Landelijke Vereniging Kleine Kernen. Samen hebben we met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten onderhandeld over een goed steunpakket.

17 miljoen euro

Doordat we de krachten bundelden en snel de situatie in kaart konden brengen werd het belang van de buurthuizen ook gewaardeerd in steun. Na een succesvolle lobby voor compensatie via de TOGS-regeling kwam er ook compensatie via het Gemeentefonds. De Rijksoverheid maakte afspra-

ken met gemeenten over een groot aantal gemeentelijke taken die door de corona duurder zijn geworden of waarbij inkomsten zijn weggevallen. Het kabinet stelde 17 miljoen euro voor 2020 beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra uitgaven voor de dorps- en buurthuizen.

Ook werd in het najaar een Kamerbrede motie aangenomen die het kabinet verzocht geen generieke sluiting van buurt- en dorpshuizen door te voeren tijdens de coronacrisis. De volgende zin in die motie klonk ons als muziek in de oren: "De overweging hierbij is dat buurthuizen een belangrijke plek zijn voor (kwetsbare) mensen (waaronder ook jongeren) voor sociaal contact, maar ook voor zelfontwikkeling." Eindelijk erkenning!

Het kabinet stelde 17 miljoen euro voor 2020 beschikbaar om gemeenten te compenseren voor de extra uitgaven voor de dorps- en buurthuizen.

“Het mag ook gewoon leuk zijn”

UIT DE PRAKTIJK: PROJECT O UIT UTRECHT

“Ik vind dat Overvecht te veel wordt weggezet als een wijk waar alles anders is, als atypisch. Ik geloof daar niet zo in. Waar je ook woont in Nederland: je wil leuke dingen doen in een fijne omgeving. Overvecht heeft misschien wat extra uitdagingen, maar het komt op hetzelfde neer.” Arjen van Ree, initiatiefnemer van het Utrechtse Project O. Arjen en collega's willen beleidsvragen en toekomstperspectieven aan het hier en nu verbinden. **“En dat mag ook gewoon leuk zijn.”**

Participatie? Plezier eerst

Arjen: “De gemeente heeft een ontwikkelvisie voor de wijk in 2040. Maar buurtbewoners hebben nu een probleem, zorgen en angsten, zeker in coronatijd. Dus vertel het maar, wat betekent die ontwikkelvisie nú? Die brug slaan, dat is heel moeilijk. Het contact komt altijd eerst. Als je iets leuk doet samen, leer je elkaar anders kennen,” zegt Arjen. En ja: input voor de ontwikkelvisie kwam er, maar dan wel met bijvoorbeeld een pubquiz voor buurtbewoners, waar ook vragen en thema's in zaten over Overvecht. “Combineer plezier met informatie. Ik wil niet zeggen dat ik overal een feestje van maak, maar het mag leuk zijn.”

“Wij zijn net zozeer van bewoners, als van het onderwijs, de ondernemers, de overheid en organisaties,” zegt Arjen. Neem de samenwerkingen rondom Heel Overvecht Fietst – een initiatief om meer mensen aan een fiets te helpen. “In Utrecht heeft ongeveer 2 procent van de bewoners

geen fiets, terwijl in Overvecht 10 procent van de bewoners het zonder moet stellen. Dat is ingewikkeld als je een baan hebt gevonden in de thuiszorg, of in corona-tijden. FC Utrecht gaat nu oproepen mensen op een oude fiets in te leveren, ze worden opgeknapt en ROC-studenten geven bij het ophalen ook een bandenplakcursus of fietstraining. Zo dragen ondernemers en studenten een steentje bij. En ga maar na, als al die supporters van FC Utrecht ook op de fiets naar het stadion komen, is dat nog extra winst.”

Energietransitie begint bij voetbalclub

Nog zo'n beleidsvraagstuk, wat door Arjen en buurtbewoners wordt omgetoverd: de energietransitie. Onder de noemer 'Koken030' worden nieuwe verbanden gelegd. Arjen: “Wij zoeken partijen op in de wijk die al contacten hebben met bewoners. We willen die spelers versterken. Ik geloof echt in het creëren van een goed ecosysteem: je begint te bouwen bij wat er al in de buurt aanwezig is. Bij de voetbalvereniging komen al heel veel mensen. Dan denk ik: ik wil graag met jullie aan de slag. De voetbalclub heeft een belangrijke rol in de wijk en ze kunnen rekenen op het vertrouwen van de mensen die er komen.”

beleidsmakers en installateurs zulke gedachtes van bewoners begrijpen.”

Geen liefdadigheid

Dat Project O als bv geregistreerd staat, is een bewuste keuze. “We zijn bewust geen stichting,” zegt Arjen. “We willen geld verdienen. Niet zozeer ik, maar als je bijdraagt aan een project dat waarde creëert, geeft dat mensen vertrouwen. Dan gaat het geld terug naar de mensen toe. Het is wat dat betreft geen liefdadigheid.”

“En ik wil ook dat wij zelf, als organisatie, klein blijven. Het is aan ons om een goed team te vormen van alle krachten die er zijn in de buurt. Zie ons als een coach. Een goede coach staat niet de hele tijd zelf in het veld, want dan heb je geen overzicht. Je gaat een keer naast iemand staan om wat voor te doen, en dan zorg je dat je weer aan de zijlijn terecht komt. Ik hoop overigens dat Project O over een jaar of vijf niet meer bestaat, omdat we simpelweg niet meer nodig zijn en partijen in de buurt vanzelf met elkaar samenwerken.”

Ondertussen kwamen wijkbewoners in gesprek met medewerkers van de gemeente door samen te koken op inductie. “Zo werd bijvoorbeeld duidelijk dat maaltijden bereiden in een tajine wat minder gaat, dan heb je een tussenplaatje nodig. Het is belangrijk dat

“Je begint te bouwen bij wat er al in de buurt aanwezig is.”

Leefbaarheid en veiligheid op de agenda, maar we zijn er nog niet

Vanuit de Rijksoverheid wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een programma Leefbaarheid en Veiligheid in stedelijke gebieden. Om dit programma goed aan te laten sluiten op wat écht nodig is in deze wijken, is de blik en inhoudelijke inbreng van buurtmakers, community builders en wijkprofessionals onmisbaar. Daarom zijn we blij met de rol die LSA inneemt in het uitwerken van deze nieuwe vorm van wijkaanpak.

LSA bewoners is uitgegroeid tot een omvangrijk netwerk van bewonersgroepen, buurthuizen in zelfbeheer, BewonersBedrijven, lokale fondsen en coöperaties. Maar we zijn onze oorsprong niet vergeten. We zijn ooit begonnen als samenwerkingsverband voor de aanpak van aandachtswijken, voor wijken die kwetsbaar zijn en waar vraagstukken zich opstapelen. Bij die wijken ligt nog steeds ons hart.

We zijn dan ook blij dat de wijkaanpak weer op de agenda van politieke partijen en de overheid staat. Vanuit de Rijksoverheid wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een programma Leefbaarheid en Veiligheid in stedelijke gebieden.

Sociaal en economisch vooruit

Maar we zijn er nog niet. Nederlandse steden worden steeds veiliger en welvarender, maar er blijven ook wijken en buurten bestaan waar het minder goed gaat. In deze wijken is het voor bewoners hard werken om het hoofd te bieden aan werkloosheid, armoede en criminaliteit. Deze gebieden dreigen verder af te glijden, nog afgezien van de mogelijke gevolgen van de coronacrisis. De inzet van LSA is een wijkaanpak waarin alle

bewoners er sociaal en economisch op vooruitgaan en zeggenschap en ruimte voor initiatieven van zoveel mogelijk bewoners.

Movisie, Platform31, LSA Bewoners en de LPB werken daarom binnen het programma van de overheid in een aantal projecten samen om handelingsperspectieven te bieden voor de aanpak van taaie integrale en gebiedsgerichte vraagstukken. Want om het programma van de overheid goed aan te laten sluiten aan wat écht nodig is in deze wijken, is de blik en inhoudelijke inbreng van buurtmakers, community builders en wijkprofessionals onmisbaar.

Om het nieuwe programma ook echt aan te laten sluiten bij de behoefte van actieve bewoners hielden we in verschillende wijken in het land wijkgesprekken over hun ideale vorm van wijkaanpak.

Buurtmakers betrekken

Belangrijk onderdeel van dit programma is het opzetten van een leernetwerk en een leeragenda. Via verschillende netwerken en platforms willen we de buurtmakers betrekken en ze de mogelijkheid geven hun inbreng te geven voor dit netwerk en deze agenda.

De inzet van LSA is een wijkaanpak waarin alle bewoners er sociaal en economisch op vooruitgaan.

Foto: Leanne vna Gurp

Illustratie: Ben Peters

ACTIEPUNTEN WEERBARE WIJKAANPAK

1 Bewoners moeten het startpunt zijn van de wijkaanpak

Een succesvolle en duurzame aanpak ontwerp je samen met de mensen die wonen in deze wijken. Dit vraagt om innovatieve vormen van het maken van gezamenlijke plannen en een duidelijke rol voor bewonersinitiatieven die publieke taken zelf uitvoeren.

2 Het verbeteren van sociaal-economische perspectieven van bewoners moet voorop staan

De wijkaanpak moet weer perspectief opleveren voor alle bewoners in de kwetsbare wijken. Om dit te bereiken moet gezocht worden naar de verbinding tussen het collectieve en het individuele niveau.

3 De energietransitie moet worden benut als nieuwe vorm van wijkaanpak

Zorg dat de banen en klussen die deze grote opgave oplevert, terechtkomen bij mensen en organisaties in de wijk. Zorg dat deze transitie wordt benut als vliegwiel voor een brede integrale opwaardering van buurten en wijken.

4 Territoriumdrift moet worden voorkomen

Voorkom dat organisaties zich alleen richten op hun eigen handelen en hun eigen (financiële) belang. Deze tunnelvisie van partners in de wijk gaat ten koste van de aandacht voor het functioneren van de wijk als systeem. Nieuwe vormen van samenwerking en samensturing zijn hiervoor belangrijk waarin de opgave van wijkaanpak belangrijker is dan de belangen van instituties.

5 Het Rijk moet haar rol nemen

Voor een succesvolle wijkaanpak hebben we het Rijk nodig bij minimaal de volgende punten

- 1: Ze moet bijdragen aan kennisdeling van (het ontwikkelen van) succesvolle (lerende) praktijken.
- 2: Ze moet actief beleid voeren voor kwetsbare wijken en haar bewoners. Dat doet ze door beleidsterreinen in samenhang te bekijken en daarin kansen te zien voor de aanpak van kwetsbare wijken (zoals de energietransitie). En door consequent nieuw beleid en stelselwijzigingen te toetsen op de consequenties voor de kwetsbare wijken.

Community building en ABCD

*'Focus on what's strong, not what's wrong', dat zou heel goed het motto van de Buurtmakers Academie kunnen zijn, die in 2020 werd opgericht. Het staat voor een fundamenteel andere kijk op wijkontwikkeling: we bouwen verder op dat wat er wél is. De talenten en ervaringen van mensen. De kwaliteiten in de openbare ruimte. De tradities die ontstaan en behouden blijven. De onderlinge verbanden tussen burens, groepen en verenigingen. Deze en meer principes van *Asset Based Community Development* vormen de leidraad voor het buurtmaken, als het aan LSA bewoners ligt.*

Netwerk community building

De buurtmakers academie is geen gebouw, maar een netwerk van gedreven bewoners en professionals die hun kennis en ervaring in willen zetten en uit willen breiden. Dit netwerk is de drijvende kracht achter de academie. Iedereen die in de praktijk werkt aan community building, onderzoek doet, trainingen geeft, trainingen volgt is uitgenodigd om actief onderdeel uit te maken van het netwerk. De academie doet onderzoek naar en schrijft over buurtmaken, organiseert (online) bijeenkomsten en ontwikkelt en geeft trainingen. De eerste trainingen zijn al een feit. In het nieuwe jaar zetten we de puntjes op de 'i' van een stevig nieuw Nederlandse standaardwerk over ABCD en community building én delen we een publicatie over werken met ABCD vanuit de gemeente.

Foto: Brigit Oelkers

Foto: Leanne van Gurp

ABCD & DE WIJKAANPAK

Het is belangrijk om community building en daarmee asset based community development te verankeren in de wijkaanpak. Het is de ultieme verbinder, en een van de weinige methodes die echt raakt aan het dagelijks leven van mensen. Daarmee is het ook een goede pil tegen de verkokering van gemeentebestuur. Dat is ongetwijfeld een van de redenen dat het enthousiasme voor ABCD enorm is en blijft toenemen. We merken dat aan populariteit van bijeenkomsten als de Popeldag maar ook door de vele aanvragen die we krijgen voor trainingen. Met de Buurtmakers academie gaan we er dan ook voor zorgen dat we op nog meer verzoeken in kunnen gaan.

“Om een meer betrokken buurt voor elkaar te krijgen moeten mensen eigenlijk een beetje gek zijn. Gek zijn van bewoners, gek zijn op elkaar. Je hebt mensen nodig die bevlogen zijn en een beetje kunnen ritselen in de goede zin van het woord. Dan krijg je samen dingen voor elkaar. En als je het vanuit je hart doet, hebben mensen ook zin om iets voor jou, met jou te doen en iets over zichzelf te vertellen.”

Peter, huismeester van de Bredase Middellaan, een van de deelnemers van Betrokken Buurten

Foto: Nisa Fotografie

Zorg voor elkaar in de buurt

Zorg voor elkaar, daar zetten de bewoners-groepen die meededen met het programma Betrokken Buurten zich zeker voor in.

De wijk werd een proeftuin om te leren wat kans van slagen heeft als je je gezamenlijk inzet om eenzaamheid te verminderen of voorkomen. Samen met coaches hebben zes groepen actieve bewoners twee jaar geëxperimenteerd om manieren te vinden om de lokale gemeenschap te versterken, sociale structuren te verstevigen en hun rol als bewoners-initiatief te vinden.

“Ik merkte bij de buurtverbinders een enorme motivatie om zich in te zetten voor de wijk, en ik werd geraakt door de manier waarop zij anderen inspireren om zich daarbij aan te sluiten.”

Rosy Teuwen, Betrokken Buurten-coach

Illustratie: Ben Peters

TOOLKIT BESCHIKBAAR VOOR ALLE ACTIEVE BEWONERS

Met de Betrokken buurten show kwam dit programma tot een feestelijk hoogtepunt. Als kers op de taart presenteerden we tijdens die live uitzending ook de Betrokken Buurten toolkit. Het resultaat van twee jaar praktijkonderzoek doen met bewoners-groepen naar manieren om eenzaamheid te verminderen en te voorkomen.

We verzamelden alle bevindingen, tips, inspiratiebronnen, do's (en don'ts) in de Betrokken Buurten toolkit. Er is natuurlijk veel informatie over eenzaamheid beschikbaar, maar het bijzondere aan de LSA-toolkit Betrokken Buurten tegen eenzaamheid is dat de info is geschreven met bewonersinitiatieven en actieve bewoners als uitgangspunt. Download de toolkit op www.lsabewoners.nl/toolkit

Jongeren actief in de buurt

Alle bewonersinitiatieven werken aan een leefbare toekomst voor buurtgenoten. Daar plukken ook jonge wijkbewoners de vruchten van. Als jongeren in een bekende omgeving de ruimte krijgen om talenten te ontwikkelen, is dat beter voor de jongeren zelf én de buurt. Daarom willen veel initiatieven beter worden in het betrekken jongeren en het faciliteren van hun plannen. Vijf bewonersinitiatieven startten in 2020 met het LSA-programma 'Jongeren actief in de buurt'.

Aandacht voor het werken vanuit talenten en het betrekken van jongeren kan natuurlijk niet ontbreken. Actieve bewoners die meedoen aan het programma, doen inzichten op over de leefwereld van jongeren en er is aandacht voor jongerencommunicatie. Organisaties en partners in de wijk worden in kaart gebracht – van buurtvaders tot jongerenwerkers. Op basis van deze inzichten komen de bewonersinitiatieven tot een plan van aanpak om jongeren structureel een plek te geven binnen hun bewonersinitiatief.

Foto: Wijk voor Elkaar/SV Helios

UIT DE PRAKTIJK: WIJK VOOR ELKAAR / SV HELIOS UIT DEVENTER

In een nieuw programma van LSA experimenteren bewonersinitiatieven om jongeren goed én structureel te betrekken. Want als jongeren in een bekende omgeving de ruimte krijgt om talenten te ontwikkelen, is dat beter voor de jongeren zelf én de buurt. Grace Brok van Wijk voor Elkaar/SV Helios in Deventer is één van de actieve bewoners die meedeelde aan het LSA-programma 'Jongeren actief in de buurt'.

In 2015 kreeg voetbalclub SV Helios in Deventer te horen dat ze alleen nog op financiële ondersteuning kon rekenen voor jeugdactiviteiten als ze iets terugdeed voor de wijk. Dat was de consequentie van de decentralisatie van overheidstaken naar de gemeenten. Het bestuur van de club vatte de koe bij de hoorns. De deuren van het clubhuis werden dagelijks opengezet, zodat de vereniging het oor te luisteren kon leggen bij de buurtbewoners.

Waar hadden buurtbewoners behoefte aan? Aan sportactiviteiten, maar ook aan een ontmoetingsplek voor jong en oud, zo werd duidelijk. Mantelzorgers verlangden naar een bewegings- en ontmoetingsplek voor ouderen met geheugenproblemen. Niet alleen voor de ouderen, maar ook om de mantelzorgers zelf even te ontlasten. Toen de voetbalclub zo'n ontmoetingsplek opzette, ging het balletje rollen. Al snel bleek dat er meer handjes nodig waren.

Mbo- en hbo-studenten

Grace Brok - die eerder voorzitter van voetbalclub Helios was - is nu de spin in het web bij het bewonersinitiatief

‘Als je jongeren wilt bereiken, moet je ze persoonlijk benaderen.’

dat is omgedoopt tot Wijk voor Elkaar/SV Helios. Ze vertelt: “We hadden vervoer nodig voor de ouderen en mensen om koffie te zetten en maaltijden te bereiden. We zochten contact met de scholen en gingen in gesprek met andere initiatieven en organisaties in de wijk zoals het verbindingscentrum De Fontein en de Solis zorggroep om te zien waar we elkaar konden aanvullen.”

Alle gesprekken en ontmoetingen wierpen hun vruchten af. Inmiddels lopen studenten van mbo en hbo stage in het buurthuis. Er worden activiteiten georganiseerd voor senioren, mensen met dementie, mensen met een beperking, vluchtelingen, kinderen van basisscholen in de wijk, werknemers van het nabijgelegen industrieterrein en werkzoekenden. Vrijwilligers die zich vroeger voor de voetbalclub inzetten, zetten zich nu in voor het buurthuis.

Steun van de overheid

Natuurlijk ging niet alles van een leien dakje. Grace: “De vrijwilligers die het onderhoud van het pand en het groen voor hun rekening nemen vonden het in het begin lastig om met jongeren te werken, die hun sociale vaardigheden nog moeten ontwikkelen. Je hebt veel smeermolie nodig om iedereen op een lijn te krijgen, zeg ik altijd. Je moet ook vooral blijven uitspreken dat je het vrijwilligerswerk doet voor je omgeving.”

Grace: “De omgeving is blij met ons. Onze meerwaarde is evident. We bevorderen de veiligheid en het welzijn van onze buurt op alle mogelijke manieren. Maar we kunnen niet meegaan in de snelle ontwik-

kelingen van de samenleving als we de vergrijzing niet tegengaan. We moeten jongeren bij ons initiatief betrekken. Wij weten precies hoe we hen kunnen bereiken, maar we hebben daarbij wel steun van de overheid nodig.”

Bewonersinitiatieven leren van elkaar

Zolang overheden die steun nog onvoldoende bieden, zoeken bewonersinitiatieven die vooral bij elkaar. Een programma als dat van LSA komt dan ook als geroepen, zegt Grace. “Niet alleen ondersteunen de LSA-deskundigen de praktijk met theorie. Ik leer ook van andere deelnemers. Tijdens een van de bijeenkomsten had een vertegenwoordiger van een bewonersinitiatief het over hun appgroep waarbij maar liefst 150 jongeren zijn aangesloten. Zo’n appgroep is geweldig, dacht ik euforisch, zo kun je vliegensvlug een hele grote groep jongeren aanspreken. Maar diezelfde deelnemer hielp me meteen uit mijn droom: ‘Als je jongeren wilt bereiken, moet je ze persoonlijk benaderen.’ Zo’n opmerking is goud waard.”

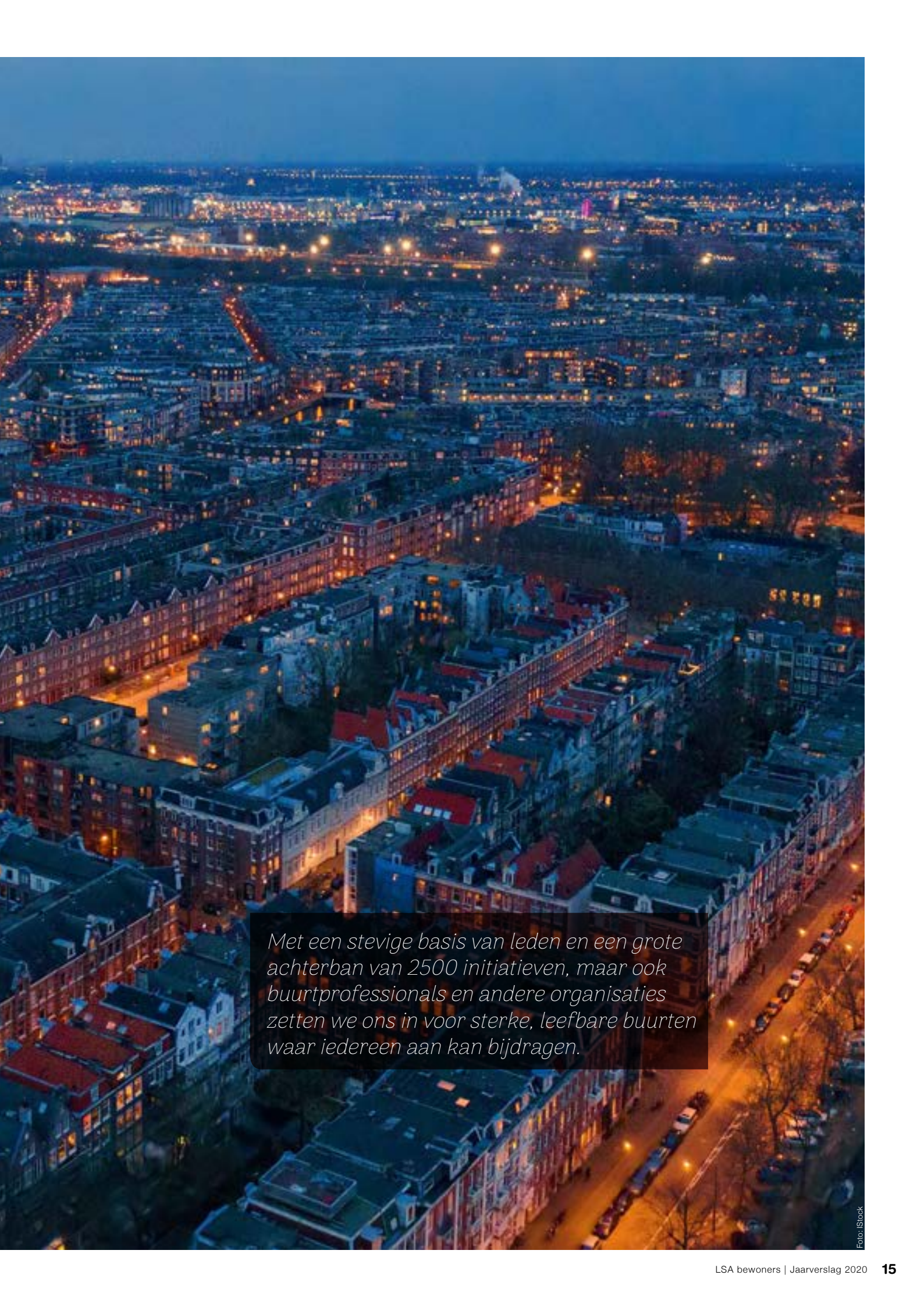
“We moeten jongeren bij ons initiatief betrekken. Wij weten precies hoe we hen kunnen bereiken, maar we hebben daarbij wel steun van de overheid nodig.”

Foto: Fotograaf Ise/fotograafise.nl

Met een stevige basis van leden en een grote achterban van 2500 initiatieven, maar ook buurtprofessionals en andere organisaties zetten we ons in voor sterke, leefbare buurten waar iedereen aan kan bijdragen.

Lokale fondsen is nu ook deel van LSA

Stichting Lokale Fondsen Nederland vroeg LSA om haar activiteiten voort te zetten. Dat doen we graag. Lokale fondsen genereren en verdelen namelijk niet alleen geld. Ze betekenen ook op andere manieren veel voor maatschappelijke initiatieven die impact willen maken in de buurt.

Lokale fondsen en LSA bewoners passen perfect bij elkaar. Net als bewonersinitiatieven die zijn aangesloten bij LSA, opereren en ontstaan lokale fondsen op lokaal niveau. Ze gaan uit van de kracht van de bewoner en vinden het belangrijk om actief burgerschap aan te jagen. Bovendien hebben ze hetzelfde maatschappelijk belang als LSA voor ogen, en dat is om de kring groter te maken en voor zoveel mogelijk sociale samenhang te zorgen.

Boost voor leefbaarheid

Dat lokale fondsen hun missie volbrengen, merken we tijdens alle online bijeenkomsten die we organiseerden met vertegenwoordigers van de lokale fondsen. De kennis en energie begon telkens meteen te stromen. We zagen dat ze de leefbaarheid in steden en dorpen een flinke boost gaven. Met enorme snelheid organiseerden ze coronahulp. Het Nieuwegein Fonds zette een zomerfestival met inachtneming van coronaregels op poten. Het H.L. Druckerfonds organiseerde een corona-flitsactie en meerdere lokale fondsen sprongen in de bres bij de kleine coronahulp.

Fondsen en bewonersinitiatieven

Dit jaar hebben we vooral aangegrepen om elkaar goed te leren kennen. We hebben de tijd genomen om goed te begrijpen welke kennis lokale fondsen in huis hebben en waar voor hen de uitdagingen liggen. Die grondige kennismaking is de basis voor hoe we in de toekomst kunnen komen tot een goede kruisbestuiving tussen lokale fondsen en bewonersinitiatieven.

LSA wil de lokale fondsen natuurlijk ook zoveel mogelijk ondersteunen. We nemen de doelstelling van Lokale Fondsen Nederland over om het aantal lokale fondsen te vergroten en ook om de bekendheid met het fenomeen lokaal fonds te versterken. Lokale fondsen kunnen daarnaast binnen het LSA een eigen netwerk vormen om elkaar te ontmoeten, inspireren en kennis te delen. Lokale fondsen kunnen ook bij LSA aankloppen voor het vormen van een visie en strategie, ontwikkelen van een sterk bestuur en voor het leggen van contacten met de buurt.

We nemen de doelstelling van Lokale Fondsen Nederland over om het aantal lokale fondsen te vergroten en ook om de bekendheid met het fenomeen lokaal fonds te versterken.

Stevige uitdagingen

Stevige uitdagingen zijn er zeker. Zo is het een behoorlijke klus om een lokaal fonds op te richten en het vraagt veel aandacht om dat vervolgens draaiende te houden. Een belangrijke vraag is ook hoe lokale fondsen zich kunnen positioneren in hun eigen stad of gebied en ten aanzien van andere grote fondsen. Vermogensvorming geeft lokale fondsen ook de nodige kopzorgen. Hoe zorgen ze ervoor dat de kas gevuld blijft? Daarbij ondervinden de fondsen ook wel wat hobbels. De ANBI-status is bijvoorbeeld niet zo vanzelfsprekend voor veel lokale fondsen, terwijl ook voor lokale fondsen het belastingvrij schenken zo belangrijk is.

Foto: LSA-Bewoners

Foto: Twentse Noabersfonds

“ Juist kleine initiatieven en burgers die willen investeren in hun directe leefomgeving zouden door de belastingdienst gesteund moeten worden. Het LSA biedt ons op dit moment steun bij deze fiscale kwestie. Ik denk dat het LSA zó goed is in belangenbehartiging dat het in de toekomst lukt om Kamerleden zo ver krijgen dat ze de Geefwet veranderen en de begrippen ‘burgerinitiatief’ en ‘lokaal fonds’ opnemen. Dat zou een geweldige verbetering zijn.”

Reinder Witting van Het Twentse Noabers Fonds legt uit waarom hij blij is met LSA als belangenbehartigende organisatie voor de lokale fondsen.

Ondernemende bewonersinitiatieven

Verschillende bewonersinitiatieven doen mee met het LSA-programma WijkBV, om te werken aan een economische machtsbasis in de buurt. Met ondernemerschap, door het verkrijgen van assets zoals grond en gebouwen, het aanboren en behouden van geldstromen binnen de wijk krijgen bewoners een economische machtsbasis. Zo heeft een WijkBV een grote impact op terreinen die het dichtst bij mensen in de wijk staan, zoals wonen, werk en zorg.

Een belangrijke focus van LSA-programma WijkBV is het verkrijgen van maatschappelijk vastgoed en daarmee een eigen plek in de wijk om te ontmoeten, met elkaar te organiseren en te ondernemen en zo nieuwe vaardigheden op te doen. In veel steden staan zulke ontmoetingsplaatsen onder druk. Daarom zoeken ondernemende bewonersinitiatieven naar andere manieren om ontmoetingsplekken voor de wijk te behouden.

Klik [hier](#) om het onderzoek te lezen

Een belangrijke focus van LSA-programma WijkBV is het verkrijgen van maatschappelijk vastgoed.

ONDERZOEK: HOE STAAN BEWONERSBEDRIJVEN ER VOOR?

We namen dit jaar weer een kijkje achter de schermen bij een aantal Bewonersbedrijven en brachten onze bevindingen in een tweejaarlijkse monitor samen. Wat daar uitspringt? Dat (verhuur van) vastgoed en opdrachten en subsidies vanuit de gemeente nog steeds de basis vormen van de verdienmodellen van BewonersBedrijven. Inkomsten uit horeca en uit activiteiten of projecten voor de wijk zijn een aanvulling daarop.

Denk bijvoorbeeld aan de verkoop van tweedehandskleding, reparaties of klussen bij mensen in huis. De deelnemende BewonersBedrijven vinden dat ze lokaal de meeste impact hebben op goede gezondheid en welzijn van buurtbewoners en ze zien dat ze ongelijkheid verminderen. Dat ze vrijwilligerswerk steeds meer kunnen vergoeden, wat direct een positieve impact heeft op de koopkracht van buurtbewoners.

Goed om te weten: dit onderzoek deden we in 2020, nog voordat de gevolgen van corona voelbaar waren. In de komende jaren zetten we dit onderzoek voort zodat we een goed lange termijn beeld krijgen van deze onmisbare buurtinitiatieven.

Buurtgenoten zijn écht eigenaar van pand

UIT DE PRAKTIJK: HET WIJKPALEIS UIT ROTTERDAM

Het Wijkpaleis uit de Rotterdamse wijk Middelland, is één van de bewonersgroepen die meedoet met het LSA-programma WijkBV. Het Wijkpaleis opende begin maart de deuren van de ontmoetingsplek, en ze hebben grootse plannen.

Op de eerste verdieping van het voormalige schoolgebouw wemelt het van de creatieve ondernemers. Deze makers hebben een social return verplichting in het contract. Zo organiseren de textielondernemers op zaterdagochtend een textiel repair café voor mensen uit de buurt. De kinderen die je buiten hoort gaan naar school op de bovenste verdieping van het Wijkpaleis. Ja, een levendige gemeenschap is het zeker.

Nu huren de actieve bewoners deze ontmoetingsplek nog, maar ze willen het pand maar wat graag kopen. Marieke Hillen, één van de initiatiefnemers van het Wijkpaleis, vertelt: "Wij willen dit gebouw behouden voor de wijk. Geen speelbal zijn van een verhuurder maar zelf bepalen wat er binnen gebeurt en hoe we het pand beheren en bijvoorbeeld verduurzamen, maar misschien is er over 5 of 10 jaar iets anders nodig. Bewoners zijn hier de constante factor en ons bestaansrecht wordt gevoed door de vraag die zij hebben."

Een aandeel in de wijk

Om de benodigde 1,3 miljoen te financieren, onderzoeken de Wijkpaleizers allerlei investeringsmodellen. Ze gingen langs bij andere BewonersBedrijven om kennis op te doen voor financiering en verdienmodellen. "Ik vind het heel waardevol om andere plekken te bezoeken en initiatiefnemers te spreken. We raken er door geïnspireerd en ontdekken zo voor onszelf wat bij ons past. Zo weten we nu dat we op zoek moeten naar financiers die onze waarden delen. Die niet gaan voor het hoogste financiële rendement maar onze maatschappelijke impact op waarde schatten. We realiseren ons ook dat buurtbewoners letterlijk eigenaar kunnen worden door crowdfunding of aandelen," vertelt Marieke. "Ook al kunnen veel bewoners van deze buurt misschien geen grote bedragen inleggen, elk tientje zorgt voor een stukje betrokkenheid."

"Bewoners zijn hier de constante factor en ons bestaansrecht wordt gevoed door de vraag die zij hebben."

Foto: Jörn Voermans

Het omgekeerde right to challenge wint terrein

Stel: een bewonersgroep wil als gemeenschap zorgdragen voor buurtbewoners met beginnende dementie die graag thuis in bekende omgeving blijven wonen. Hoeveel geld is daarvoor beschikbaar? Dat is niet altijd makkelijk te ontwarren op straat-, buurt- of wijkniveau. Taken worden vaak gemeente-breed begroot. Hoe kan dat beter en toegankelijker? Het is een van de onderwerpen waar LSA in 2020 community of practice over georganiseerd heeft.

Waar gaat het geld heen?

Wil je bewoners namelijk echt macht en ruimte geven om de gemeente uit te dagen, dan is het belangrijk om in kaart te hebben hoeveel budget er is om taken over te nemen en uit te voeren met bewoners. Daarmee maak je het right to challenge een stuk toegankelijker.

In de gemeente Groningen werd het initiatiefvoorstel 'Het omgekeerde right to challenge' aangenomen. Het idee? Op wijkniveau inzichtelijk maken waar het geld aan uitgegeven wordt en welk effect de uitgaves hebben. Door die informatie wordt het voor bewonersgroepen makkelijker om hun idee voor een challenge te bedenken en uit te werken.

Combineer taken

Groningen is niet de enige plek waar de overheid en bewoners op zoek gaan naar meer inzicht in taken die je kunt challenge. Zo heeft de gemeente Rotterdam al veel ervaring met challenges, maar willen ze het right to challenge nog uitnodigender maken. Zij maakten daarom een begin met een overzicht van taken waar bewoners vaker interesse in hebben, terreinen waarop ambtenaren al ervaring hebben met het creëren van inzicht in de budgetten.

Het is niet de bedoeling dat die lijst leidend - en andere taken bijvoorbeeld niet gechallengeed kunnen worden - maar het is wel een begin om het Right to Challenge toegankelijker te maken. Uit de uitwisseling tussen gemeenten die LSA faciliteerde, komen ook andere interessante vondsten. Groen is bijvoorbeeld een populaire taak om te challenge, maar op buurtniveau ligt het

budget daarvoor vaak zo laag dat het eigenlijk niet uit kan voor bewoners om alleen het groen over te nemen. Maar als dat gecombineerd wordt met andere taken, zoals het schoon houden of taken uit het sociale domein dan blijkt er veel meer mogelijk.

Het idee? Op wijkniveau inzichtelijk maken waar het geld aan uitgegeven wordt en welk effect de uitgaves hebben.

Foto: iStock

AANBESTEDEN IN HET SOCIAAL DOMEIN

Bewoners ervaren veel problemen met de aanbestedingen in het sociale domein. Het stuivertje wisselen tussen grote welzijnsorganisaties van buiten de stadsgrenzen. Steeds weer kennis moeten maken met nieuwe opbouwerkers of jongerenwerkers. Welzijnsprofessionals die de sociale kaart komen ophalen bij de bewonersgroepen die al jaren een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid van de wijk.

Hoog tijd voor het LSA om publicist Jos van der Lans een vrije opdracht te geven: schrijf een essay over aanbesteden in het sociale domein. Wat heeft een kwart eeuw aanbesteden in het sociale domein nu eigenlijk heeft opgeleverd. Heeft het de innovatie gebracht die het beloofde? Concurrentie tot betere professionals geleid? Is het werk er beter van geworden? En – niet onbelangrijk – wat zijn burgers, gebruikers, bewoners, cliënten er eigenlijk mee opgeschoten? [Download de publicatie](#) op de site van LSA bewoners; klik hier.

In 2020 bouwen we een landingsplaats voor de Omgevingswet

Deze regelingen op lokaal en regionaal niveau helpen daarbij

WEGWIJZER OMGEVINGSWET

LSA bereidt zich met betrokken, actieve bewoners voor op de nieuwe Omgevingswet. Met het oog op de invoering bouwden we dan ook een 'landingsplaats' voor de Omgevingswet.

Een stevige wegwijzer met 19 voorstellen en veel voorbeelden ter inspiratie. Die bieden samen perspectief om op lokaal en regionaal niveau goede regelingen te maken en spelregels te formuleren rond de Omgevingswet.

De landingsplaats is een praktische gids die tot stand kwam dankzij een samenwerking van De Ruimtemaker, Landelijke Vereniging Kleine Kernen, Federatie Ruimtelijke Kwaliteit en LSA. Je kunt [hier](#) de publicatie over de Omgevingswet downloaden.

Energietransitie: sociaal, eerlijk, democratisch

LSA steunt bewonersgroepen die actief zijn in complexe stadswijken in hun ambities voor een duurzame wijk. We versterken samen het initiatief, zoeken verbindingen en sociale oplossingen voor de buurt. Dat vormt de basis voor lokale samenwerking met betrokkenen, zoals bijvoorbeeld de gemeente.

Eerlijk, sociaal, democratisch

Het programma SchakelWijken van LSA draait om een eerlijke en sociale energietransitie. Hoe kan iedereen meedoen? Hoe draagt de energietransitie in brede zin bij aan leefbaarheid in de wijken? Een sociale en eerlijke energietransitie betekent ook: een democratische energietransitie. Het versterken van de rol van bewonersinitiatieven is daarom een logische stap, zodat zij vorm kunnen geven aan een transitie waarin zeggenschap en eigenaarschap bij bewoners ligt.

Lokale verbinding

In 2020 werd het belang van goede governance voor een sterke lokale samenwerking steeds duidelijker. Het kost tijd en aandacht om te werken aan vertrouwen en samenwerking. Daarom ondersteunt LSA energie-initiatieven die willen komen tot een gezamenlijke aanpak in hun wijk dat gericht is op zeggenschap in de wijk. Een van de tools die we ontwikkelden is de praatplaat SchakelWijken. Een duidelijk overzicht met een beknopt aantal stappen dat je ook makkelijk even op tafel legt als je in gesprek gaat met iemand over energietransitie in de buurt.

Daarnaast zetten we het Boosttraject op intensieve training. Bewonersinitiatieven kunnen rekenen op begeleiding bij het vinden van lokale kansen en een strategische aanpak van samenwerking met de gemeente. Daarnaast ontwikkelden we een intensieve training; het Boosttraject. Bewonersinitiatie-

ven kunnen rekenen op begeleiding bij het vinden van lokale kansen en strategische aanpakken. We richtten ondertussen een online groene community met inmiddels meer dan vijfhonderd lezers die maandelijks inspirerende voorbeelden, nieuws en aankondigingen van bijeenkomsten ontvangen.

Maatschappelijke energiedienstenorganisatie

We schakelen van praktijk naar onderzoek. In een onderzoeksverband met Klimaatverbond, Buurtwarmte, Balance, SVn onderzochten we de wijkgerichte energietransitie. Uit de analyse blijkt dat deze transitie vraagt om een niet eerder vertoonde samenwerking tussen overheid, markt en samenleving (de wijk). We schakelen tussen praktijk en onderzoek. In een onderzoeksverband met Klimaatverbond, Buurtwarmte, Balance en SVn onderzochten we de wijkgerichte energietransitie. Uit onze analyse blijkt dat deze transitie vraagt om een niet eerder vertoonde samenwerking tussen overheid, markt en samenleving (de wijk). We onderzoeken de rol van een lokale organisatie – een maatschappelijk energiedienstenorganisatie. Een organisatie met gelijkwaardige, elkaar aanvullende rollen die leiden tot gezamenlijke afspraken over het plannen én uitvoeren van de energietransitie.

Energietransitie is samenwerkingstransitie

Net als LSA zijn veel andere organisaties hard aan de slag om de energietransitie van onderop vorm te geven. Daarom verenigen we ons met deze organisaties in de Participatiecoalitie. We delen kennis en zetten met hen bijvoorbeeld gezamenlijke webinars en trainingen op voor buurtbegeleiders in wijken uit het hele land. Bij de Participatiecoalitie zijn aangesloten: HIER, de Natuur en Milieufederaties, Energie Samen en Buurkracht.

Een buurt vol bomen

LSA zet zich in om actieve bewoners te ondersteunen bij hun plannen om de (stads)wijk te vergroenen. Dat doen we in samenwerking met Plan Boom. Plan Boom is een groot landelijk netwerk van (natuur)organisaties die samen 10 miljoen bomen gaan planten. En dat op allerlei plekken: landelijk gebied, privétuinen en zeker ook de openbare ruimte. Daar komen bewonersgroepen om de hoek.

Buurtnetwerken bloeien

Meer bomen en groen in de wijk, daar spannen buurtbewoners zich graag voor in. De aanplant van nieuw groen zorgt voor meer dan een fijn en fris gezicht. Stevige bomen gaan ook de hittestress in warme zomers tegen en in geval van wateroverlast kunnen ze verlichting bieden. Het is ook een mooie gelegenheid om met buurtgenoten en partners zoals de gemeente een gesprek te hebben over de openbare ruimte in buurt. Zo ontstaan nieuwe contacten en bloeien ook sociale netwerken op.

Van groen idee tot uitvoering

LSA ondersteunt bewonersgroepen bijvoorbeeld met het maken van een plan voor groen, maar we geven ook hulp bij het proces van idee tot uitvoering – of het nu gaat om vergunningen aanvragen of de verzorging van de geplante bomen. Doordat we meerdere bewonersgroepen ondersteunen, bouwen we op het gebied van vergroening in de buurt een netwerk op, waarin actieve bewoners ook elkaar ondersteunen.

Blijf niet hangen in ingewikkelde visies op papier maar begin met een aantal bewoners samen een experiment.

Experimenteer gewoon

Deze bewonersgroepen troffen elkaar online tijdens LSA-bijeenkomsten, waar LSA-leden van de Rotterdamse Verenigde Schepenstraat en het Arnhemse Buurtgroenbedrijf een berg ervaring inbrachten. De boodschap van actieve bewoner Jolanda van de Looij was bijvoorbeeld: ga gewoon klein beginnen! Blijf niet hangen in ingewikkelde visies op papier maar begin met een aantal bewoners samen een experiment.

In Plan Boom trekt LSA samen op met Natuur- en milieufederaties, Landschappen NL en Trees4all.

Maatschappelijke gebiedsontwikkeling en waardecreatie

In de zomer van 2020 startte LSA met een programma rondom maatschappelijke gebiedsontwikkeling. Met bewonersinitiatieven onderzochten we hoe we greep kunnen krijgen op de wijk, samen kunnen werken met de gemeente en draagvlak in de omgeving kunnen creëren. Uit maar liefst achttien aanmeldingen voor dit programma, selecteerden we zes bewonersinitiatieven die mee konden doen.

Bewoners willen graag meedoen in processen in de openbare ruimte. Door zelf het initiatief te nemen, mee te beslissen of om het proces op orde te krijgen. Met de zes initiatieven zochten we naar een nieuw model waarin bewoners een rol kunnen pakken in gebiedsontwikkeling.

Gezondheid en inclusiviteit

Met de komst van de Omgevingswet wordt participatie nog belangrijker. Bij elk nieuw project in de fysieke leefomgeving moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat belanghebbenden zijn betrokken bij het proces. Ten tweede wordt breder gekeken naar de functie van de openbare ruimte. Hoe draagt die bij aan bijvoorbeeld gezondheid, cohesie of inclusiviteit? Hier komt de gemeenschappelijke taal van de Sustainable Development Goals prima van pas.

We geven zo invulling aan wat 'maatschappelijke gebiedsontwikkeling' is gaan heten. Dat is het strategisch stimuleren en uitrusten van bewonersinitiatieven om gezamenlijk een gebied in te richten, waarbij maatschappelijke thema's nadrukkelijk een rol hebben.

De bijeenkomsten en workshops voor de bewonersinitiatieven, draaiden om vier onderwerpen:

- Creëren van draagvlak in de buurt en samenwerking met gemeente
- Vanuit je buurtinitiatief grip krijgen op alle plannen die op de wijk afkomen
- Onderzoeken van samenwerkingsvormen
- Zichtbaar maken van maatschappelijke waardecreatie.

Welke waarden heb je in huis?

Het is belangrijk dat buurtinitiatieven een eigen verhaal op kunnen bouwen vanuit de waarde(n) die ze realiseren. Daarmee kunnen ze een brug slaan naar de gemeente en andere relevante partijen. Dat verhaal hoeven ze niet altijd talig over te brengen. Soms helpt het om via andere vormen over waarden te communiceren, bijvoorbeeld via een voorstelling. Wat ook kan helpen om de gemeente in beweging te krijgen is een derde partij zoals het LSA in beeld brengen.

Brede samenwerking

Onder leiding van een ervaringsdeskundige werkten deelnemers bijvoorbeeld aan het maken van een aantrekkelijk businessplan. De bewonersgroepen leerden hoe ze hun waarden kunnen combineren met die van andere partijen in de omgeving, zodat ze minder kosten hebben en een grotere opbrengst creëren. De één zag mogelijkheden om vierkante meters te delen met een fietsenstalling. Een ander was al een samenwerking met huisartsen in de wijk aangegaan.

DE DEELNEMERS VAN HET PROGRAMMA MAATSCHAPPELIJKE GEBIEDSONTWIKKELING

Bewonersgroep De Stelling Badhoevedorp werkt aan een groene buffer, die alle groene plekken in het dorp met elkaar verbindt. Ook **Stichting WIJD (Westelijke IJsseloever Deventer)** wil de kwaliteit van de openbare ruimte bewaken. Beide bewonersgroepen willen meer te weten komen over hoe ze de samenwerking met de gemeente kunnen versterken en hoe ze bewoners kunnen mobiliseren.

Het Haagse Spark (SamenlevingsPARK) wil met zijn geïntegreerde kijk op de wijk (gezond, groen en sociaal) en brede netwerk het hele gebied ontwikkelen vanuit en mét de diverse bewoners uit de wijk. **Stichting Spoorpark in Tilburg** zorgt samen met veel vrijwilligers en betrokken partners uit de stad voor het beheer van het gelijknamige park. Met dit duo gaan we ook in

op de vraag hoe goede governance eruitziet. Hoe beheren, onderhouden en ontwikkelen ze hun wijk verder?

De Rotterdamse Delfshaven Coöperatie houdt zich onder meer bezig met community building, lokale welzijnsinitiatieven en energietransitie. De coöperatie maakt zich sterk voor een integrale kijk op ontwikkelingen als nieuwbouw, renovatie, de aanleg van een warmtenet, herinrichting van de openbare ruimte en scholenbouw. Het Haagse **Moerwijk Coöperatie** is een bewonersorganisatie, bewonersbedrijf en bewonersplatform ineen. Vragen waar deze initiatieven mee spelen zijn: hoe creëren we bij de gemeente op sympathieke wijze de ruimte om mee te praten? Hoe krijgen we erkenning voor deskundigheid in de buurt?

Bewonersinitiatieven en SDG's

In 2015 stelden de Verenigde Naties de zogenaamde Sustainable Development Goals (SDG's) vast. Bewonersinitiatieven dragen al sterk bij aan het bereiken van de duurzame ontwikkelingsdoelen. Om een idee te geven: de bewonersinitiatieven binnen het LSA-programma maatschappelijke gebiedsontwikkeling werken maar liefst 13 van de 17 SDG's.

Duurzame wereld

Bewonersinitiatieven zijn zich niet altijd bewust van hun bijdrage. Dat bleek tijdens de bijeenkomst Bewoners Werken aan een Duurzame Wereld die LSA organiseerde in samenwerking met Eindhoven Parktheater en Breda University of Applied Sciences. Als actieve bewoners zich realiseren aan welke duurzame ontwikkelingsdoelen hun initiatief bijdraagt, helpt dat hen om beter uit te kunnen leggen wat hun impact is.

LSA bewoners doet er alles aan om bewonersinitiatieven de taal van de SDG's eigen te maken, het gesprek op gang te brengen en, vooral ook, handelingsperspectieven aan te reiken voor gezondere, groenere en socialere buurten.

Bewonersinitiatieven dragen al sterk bij aan het bereiken van de duurzame ontwikkelingsdoelen.

Bestuur & team LSA bewoners

Bij een vereniging hoort een bestuur en dat is in het geval van LSA bewoners een betrokken groep van zes mensen. Ze houden de vereniging organisatorisch en inhoudelijk op koers. De bestuursleden hebben verschillende achtergronden en expertises in maatschappelijk betrokken organisaties.

Door die kennis van de praktijk kan het bestuur goed meedenken over het werkprogramma van het LSA, waar teamleden elke dag samen met bewoners de schouders onder zetten. Bestuursleden zijn, net als het team, mensen die door het hele land laten zien waar actieve bewoners voor staan en wat LSA doet.

Foto: John Voermans

BESTUUR & TEAM LSA

Bestuur:

- Melanie Berends-Vermaak
- Rina Clemens
- Harrie Bosch (voorzitter)
- Willy van Leeuwen
- Hans Zuiver (penningmeester/secretaris)
- Petra van Duynhoven

Team

- Annerike Hekman
- Kees Kaffka
- Karlijn Ligtenberg
- Kristel Jeuring
- Maartje den Breejen
- Marieke Boeije
- Marieke Koot
- Rutger van Weeren
- Sylvia van der Garde
- Thijs van Mierlo
- Vincent Jacobs

Foto: iStock

Wil je ook lid worden van LSA bewoners?

LSA bewoners is de landelijke vereniging van en voor bewonersgroepen. We zetten ons samen in voor ruimte en mogelijkheden voor bewonersinitiatieven, van wijkplatforms tot BewonersBedrijven.

We delen kennis, we ontwikkelen projecten, we beïnvloeden beleid, we zorgen voor ontmoeting tussen de geweldige initiatieven in het land.
We hebben jou nodig om sterker te staan.

Bewonersgroepen die bezig zijn om hun eigen buurt leuker of leefbaarder te maken, nodigen we graag uit om zich bij LSA bewoners aan te sluiten als lid.

 www.lsabewoners.nl/wordlid

Maandelijks nieuwsbrief

Wil je op de hoogte blijven van wat actieve bewoners voor elkaar krijgen en weten hoe ze dat doen? Lees dan de LSA-nieuwsbrief.

- Je ontvangt *belangrijk nieuws en updates*.
- We zetten *kennisartikelen en blogs* op een rij.
- We nodigen je uit voor alle *bijeenkomsten*.

 www.lsabewoners.nl/nieuwsbrief

Heb je een vraag? Neem dan contact met ons op:

- We twitteren via **@LSAbewoners**
- Volg onze pagina op **www.facebook.com/lsa.bewoners**
- Bellen? Dat mag natuurlijk ook! **030 - 2317511**
- We hebben ook een mailadres: **info@lsabewoners.nl**
- Post mag naar **Korte Elisabethstraat 15-17, 3511 JG Utrecht**